

Sammanfattning av fokusgruppsintervju – personer med intellektuell funktions- nedsättning den 24 november 2021

1. Bakgrund

Östersunds kommun vill vara en kommun där både äldre och personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att leva aktiva och självständiga liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor.

Kommunen genomför under år 2020–2022 därför ett projekt i syfte att göra kommunen mer åldrandevänlig för dessa målgrupper - Projekt åldrandevänlig kommun eller Age-friendly cities and communities.

Inom ramen för projektet görs olika undersökningar för att få ökad kunskap om hur både äldre och personer med funktionsnedsättningar upplever att det är att leva i Östersund i nuläget.

Våren 2021 genomfördes en riktad enkätundersökning till personer med intellektuell funktionsnedsättning. Den undersökningen har nu kompletterats med en fokusgruppsintervju med några ur målgruppen.

Syftet med den aktuella dialogen har varit att få kompletterande kunskap och medskick från personer med intellektuell funktionsnedsättning, innan kommunens politiker våren 2022 ska fatta beslut om vilka områden som är mest angelägna att försöka förbättra de kommande åren.

2. Genomförande av fokusgruppsintervju

Fokusgruppsintervjun genomfördes den 24 november 2021 vid Mötesplats Prästgatan 58.

Inför gruppintervjun rekryterades deltagare med hjälp av enhetschefer inom Sektor funktionshinder, Vård- och omsorgsförvaltningen.

Det utformades ett särskilt informationsbrev till enhetschefer/personal på LSS-bostad med information om fokusgruppsintervjuernas syfte och upplägg samt vilket uppdrag enhetschefer hade kopplat till undersökningen

(se bilaga 1). Specialpedagog inom Sektor funktionshinder utformade även en riktad inbjudan till målgruppen som enhetschefer/personal kunde förmedla (se bilaga 2).

Deltagarna fick anmäla sig direkt till projektledaren för Projekt åldrandevänlig kommun.

Totalt anmälde sig 6 medborgare och 3 politiker till dialogen. En medborgare och 2 politiker lämnade senare återbud, så i slutändan medverkade 5 medborgare och 1 politiker.

Utöver medborgare och politiker deltog två tjänstemän från kommunen som samtalsledare respektive sekreterare vid dialogen.

De frågeområden som diskuterades vid dialogen var följande:

- Medborgarinflytande
- Social gemenskap och sociala aktiviteter
- Information och kommunikation

Samtalsledaren som är utbildad specialpedagog hade inför gruppintervjun utformat bildstödsfrågor kopplat till respektive frågeområde.

3. Resultat

Under detta avsnitt redovisas resultatet från fokusgruppsintervjun kopplat till respektive frågeområde.

Medborgarinflytande

Vad tycker du är särskilt viktigt att få vara med och bestämma om?

Deltagarna fick välja vilka av följande två områden som de tycker är särskilt viktigt att vara med och påverka:

- **Utemiljöer** (t.ex. att det finns trygga och tillgängliga vägar, övergångsställen, gång- och cykelvägar, grönområden/parker, allmänna toaletter)
- **Transporter** (t.ex. att man blir bra bemött, att det finns tydlig information, rimliga priser, tillgängliga hållplatser och stationer när man åker buss, färdtjänst eller tåg)
- **Bostäder** (t.ex. standarden på bostaden, möjlighet att få bostadsanpassning och andra former av stöd och service i hemmet)
- **Social gemenskap/sociala aktiviteter** (t.ex. tillgång till lokala mötesplatser och aktiviteter eller om uppsökande verksamhet i syfte att motverka ensamhet/isolering.)
- **Respekt och social tillhörighet** (t.ex. att motverka diskriminering i olika former och att man får vara med när det ska utvecklas tjänster/lösningar. I detta ingår även möjlighet att delta i olika evenemang trots svag ekonomi.)
- **Sysselsättning och medborgarinflytande** (t.ex. möjligheter att arbeta/ha någon annan form av daglig sysselsättning och att man ska få vara med och påverka när det tas beslut.)
- **Information och kommunikation** (t.ex. att det finns tillgång till samhällsinformation utifrån olika personers förutsättningar, såsom klarspråk, ljud- och bildstöd)

Tre av fem deltagare skulle vilja vara med och påverka området ”Respekt och social tillhörighet”, Två av fem deltagare vill påverka hur ”Transporter” respektive ”Social gemenskap/sociala aktiviteter” fungerar, en deltagare vardera vill påverka område ”Bostäder” respektive ”Sysselsättning och medborgarinflytande”.

Deltagarna lyfte följande synpunkter kopplat till de utvalda områdena:

Respekt och social tillhörighet (kopplat till utemiljöer)

- Några deltagare lyfter att det behöver vara bättre tillgänglighet. Det är många som snubblar på vägarna och vid trottoarer. Stortorget har höga trottoarer, vilket gör att man kan ramla. Det behöver finnas fler trappträcken och bättre sandning på vintern.
- Några deltagare lyfter att de skulle vilja att både äldre och personer med olika funktionsnedsättningar borde få gå tillgänglighetsvandringar genom centrala stan så att man får visa vad det är som inte funkar. Ibland känns det som att människor inte ser dem, men de vill också ha ett värde och bli tillfrågade om vad de tycker/få vara med och påverka.
- Några deltagare lyfter att det är för lite övergångsställen, på vissa ställen. Bland annat vid Brunnsgränd saknas det övergångsställen, vilket gör att man måste gå en omväg. När man ska gå till Österäng är man rädd att bli överkörd. Flera deltagare vill att det ska finnas fler övergångsställen.
- Några deltagare lyfter att det är dyrt att betala om man behöver gå på toaletten när man är på stan. Man upplever att det är ganska dyrt i exempelvis Mittpunkten. En deltagare brukar gå på toaletten på någon restaurang och en annan på sjukhuset, men det kan vara ganska långt att gå dit om man är i centrum. Man skulle vilja att det var tydligare uppmärkt var det finns toaletter och även gratis toaletter. Man känner till att det finns gratis toalett i Surfbukten och i Badhusparken. Numera är det även att gå gratis på toaletten som är placerad i gränden bredvid Kapp-Ahl.

Kommentar från politiker:

Tänk på att ni även kan gå på toaletten på Mötesplats Prästgatan 58, här är det också gratis.

Respekt och social tillhörighet (kopplat till sociala sammanhang)

- Två av deltagarna brukar vara funktionärer på basketen och då får de gå in gratis på matcherna och brukar få fika. Där känner de att de får vara med på lika villkor. Det är även tänkt att de ska få vara med och hjälpa till vid handbollsmatcher framöver. De kommer då att få gratis även på alla handbollsmatcher. De tycker om olika former av idrott.

Transporter (busstrafik)

- En deltagare lyfter att busskortet (periodkortet) för 314 kronor/månad är jättebra. Tycker att alla borde ha ett sådant kort.
- Några av deltagarna upplever att många busschaufförer är mycket stressade och har otrevligt bemötande. De blir irriterade för ingenting och hälsar inte alltid tillbaka. En deltagare säger att ”det borde de göra för de har ett serviceyrke”.
- Några av deltagarna säger också att man inte alltid hinner sätta sig, vilket gör att man kan ramla. De har sett att äldre inte alltid hinner sätta sig och en deltagare brukar då säga ifrån till chauffören, men denne har då bara varit otrevlig tillbaka.

Bostäder

- En av deltagarna frågar: Om man bor i LSS-bostad, har man möjlighet att förändra något då (t.ex. tapetsera/måla om i lägenheten?)
- Flera av deltagarna lyfter att de inte har fungerande fläktar i sin lägenhet. En av dem har försökt att dra i alla trådar och försökt ta hjälp av både personal och anhöriga, men det händer ingenting. Är tvungen att ha fönstret öppet när hen steker pannkakor.

***Kommentar från samtalsledaren:** Om det är något ni vill ändra i er bostad så kan ni be enhetschefen eller personalen om hjälp hur ni ska gå tillväga.*

Samhällsstöd och service

- Polisen borde vara mer involverad. Det borde komma ut och föreläsa lite och att man får ställa frågor och framföra synpunkter till dem. Skulle vilja att all räddningspersonal kom och berättade om sitt arbete och vad man ska tänka på (både polis, SOS-alarm, ambulans, brandkår). Det skulle kunna vara en föreläsning med SOS-tema. Vill inte att övriga medborgare är med, för då kommer de att ”ta över” så man inte vågar ställa frågor. Polisen skulle även kunna lära ut hur man kan skydda sig mot ”hackning”.

***Kommentar från samtalsledaren:** Man skulle kanske kunna ha ”Öppet-hus” hos Räddningstjänsten – bara för LSS?*

Social gemenskap/sociala aktiviteter

Detta område diskuteras under nästa avsnitt.

Social gemenskap och sociala aktiviteter

Vilka sociala aktiviteter vill du att det ska finnas mer av på ditt eget LSS-boende?

Deltagarna blev visade olika kort med aktiviteter som inspiration inför diskussionen.

Inom Sektor funktionshinder finns två samordnare som anordnar många olika aktiviteter för dem som har en LSS-insats (Svenne och Anders). Många aktiviteter har varit vilande under corona-pandemin, men kan förhoppningsvis dra igång igen efter årsskiftet.

- En deltagare tycker att det är roligt att spela bingo och att gå tipspromenad. Hen har även gett förslag till RUT-peppen¹ att de skulle vilja prova att spela padel. Skulle vilja att det fanns mer socialt stöd, att man går en promenad eller tar en fika.
- En annan deltagare tycker inte att personalen på det egna LSS-boendet hittar på något. Promenad och träning är det enda som de gör. Skulle vilja ha musik-quiz och att de ser på film tillsammans. Det är mycket vikarier och många på hens boende som behöver betydligt mer hjälp än hen själv. Brukar vara ute och äta med personal ibland och har en kontaktperson som hen brukar simma och gå på bilbingo med.
- En tredje deltagare säger att det ordnas mycket aktiviteter på hens boende. De brukar bland annat tälta – även på vintern. Känner att det är tillräckligt med aktiviteter. Hen är med i en träningsgrupp för parasport-idrottare och har aktiviteter där.
- En fjärde deltagare säger att hen skulle vilja ha mer promenader på helgerna.
- En femte deltagare säger att hen skulle vilja att det ska finnas kompiskvällar, att man hjälper till så att man får träffas.

Kommentar från samtalsledaren: Vi har pratat om att ha ”snack-café” och pysselkvällar. Förhoppningsvis kommer man att kunna ordna det efter årsskiftet (om corona-restriktionerna tillåter det).

¹ Det pågår sedan våren 2020 ett projekt i Östersund ”RUT-peppen” med syfte att koppla samman fysisk aktivitet, hälsa och motorsport. RUT står för rörelse, glädje och gemenskap. Projektet drivs i samverkan mellan kommunen och Mittuniversitetet.

Flera deltagare lyfter att de inte fått vara tillsammans under pandemin. Under sommaren lättade det lite så man kunde gå in till varandra, men nu har det börjat om igen så nu är det lika som tidigare. Personalen säger att de inte vet när de får börja träffas igen.

- Vi har musikkryss, annars brukar vi inte få vara tillsammans så mycket. (Det är Svenne och Anders som skickar ut ett musikkryss på helgerna via Facebook).
- Vi har fått börja vara inne hos personalen igen. Spela bingo och sån't.
- I somras anordnade man en stegmätartävling. Sedan räknade man ihop hur många steg man gått och sedan hade man en gemensam middag tillsammans.

En deltagare säger att hen skulle vilja att man återupptar ett ”kompisprojekt” som fanns för flera år sedan. Då kunde man få bjuda med sig någon på bio och få sällskap. Tycker att man ska få komma igång och få hjälp nu när man varit ensamma längre. Det finns de som är rädda för att ta kontakt med nya människor, man vågar inte. Det finns många som inte har några kompisar. Corona har också gjort att man inte vill träffa någon.

Kommentar från samtalsledaren: När man bor på LSS-bostad med personal så förväntas man göra saker tillsammans med personalen och då är det svårt att få beviljad ledsagning eller kontaktperson utanför boendet att göra saker med.

Vilka sociala aktiviteter vill du se mer av i Östersunds kommun i stort?

- En deltagare skulle vilja att man har lite skaparverkstad, att alla LSS-boenden har en sådan gemensamt. Skulle vilja att man ordnade en vernissage för dem inom LSS, men där även andra kan komma och titta på det man skapat och att man bjuder på lite snacks. Det behöver inte vara att man säljer någonting, men att man får visa upp det man har gjort.
- En deltagare skulle vilja att det fanns en yoga-grupp för LSS. Där man kan göra yoga även med rullstol och rullator. Den skulle kunna vara hos t.ex. Friskis och svettis.
- En deltagare skulle vilja ha Teater Barda igen.
- Några av deltagarna brukar bowla.

- Sällskapsdanser finns redan, men några av deltagarna skulle vilja prova på Zumba och Linedance
- Flera av deltagarna brukar träna på gym. Man känner till gymmet på Krondikesvägen, men några tränar även där de jobbar (det finns gym där också).
- Några av deltagarna lyfter att de som är med i RUT-peppen kanske borde synas lite mer och berätta vad de gör. Genom RUT-peppen får alla inom LSS vara med i det vanliga föreningslivet. Man träffas just nu på Östbergsskolan på torsdagar för att vara med på handboll. Man har även pratat om att göra någon skidåkningsaktivitet. Även Korpen ordnar sådana aktiviteter.
- Skulle vilja ha hemkunskapscirkel.

Kommentar från politiker:

Tidigare hade man olika studiecirkel för målning, matlagning och körsång.

Kommentar från samtalsledaren

Man kanske kan ordna lite fler ”prova-på-dagar” där man får prova olika aktiviteter? Parasporten kanske skulle kunna ordna något kring skidåkning?

Kom ihåg att det är ni själva som bestämmer vad ni vill göra, men att ni har rätt att få hjälp för att kunna göra aktiviteterna. Personalen ska lyssna på vad medborgarna vill göra.

Information och kommunikation

Tycker du att den information du får av personalen är ”bra”, dvs. får du den information du behöver och är den lätt att förstå (begriplighet)?

- En deltagare säger att ibland är informationen bra, men ibland när man frågar om saker så vet personalen inte riktigt. Hen får ofta skriftlig information, men ibland muntlig. Det är bra om man får information i god tid. Vill att det ska vara klart och tydligt annars blir hen så osäker om vad som gäller. Det blir ofta missförstånd. Vill att det ska vara ”raka rör” och att personalen inte tar för givet att man vet något. När man frågar om vem som ska komma och det sedan inte är den som man hade trott som dyker upp, då känns det inte bra.
- Några av deltagarna säger att de blir ledsna/får ångest när de har fått information om en sak och det sedan inte blir som de trott.
- Några deltagare brukar få skriftlig information om vad som är på gång. De tycker att de får den information de behöver.
- En deltagare säger att när det är information om aktiviteter på det egna boendet så brukar det vara en lapp som lämnas. Hen kan även prata med sin kontaktperson när det är social tid.
- En annan deltagare lyfter att personalen även brukar ringa och bjuda in om det är någon aktivitet. Hen har bra koll på vad som är aktuellt under veckan.
- En deltagare tycker inte att personalen lyssnar på hen ibland.
- En deltagare säger att ibland kan det dyka upp något spontant också, som man blir medbjuden på. Det kan också vara trevligt.
- Några av deltagarna lyfter att de är trötta på att man talar till dem som om de vore barn/trött på personal som pratar barnspråk. ”Vi är vuxna människor”.

Kommentar från samtalsledaren:

Kom ihåg att det är ni som bestämmer hur ni vill få informationen. Ibland kan man behöva få ett papper för att komma ihåg vad som gäller.

Övriga synpunkter kopplat till kommunikation med personal

- En medborgare säger att en del i personalen inte hjälper till, att de är passiva.
- En annan medborgare säger att personalen ibland tar över och städar åt hen, trots att hen sagt att hen inte vill det. Har tagit upp det med dem, men de lyssnar inte på vad hen säger.

- En tredje medborgare säger också att personalen inte alltid vill hjälpa till och att en del inte kokar gröten ordentligt.

Kommentar från samtalsledaren:

Det ni lyfter nu är att personalen inte gör likadant. Om du vill göra saker själv (med stöd av personal) så ska du få göra det och om du inte orkar så ska du få hjälp av det. Men det ska byggas på hur du vill ha det. Det är viktigt att det finns rutiner för hur det ska gå till hemma hos olika personer.

Brucar du söka information på kommunens hemsida (på din dator eller telefon)? Om ja, tycker du att informationen som finns på hemsidan är den du behöver och är den lätt att förstå (begriplig)?

- Samtliga deltagare säger att de brukar gå in på kommunens hemsida ibland, men inte så ofta.
- En deltagare säger att hen främst är inne på fritidssidorna.
- Flera deltagare säger att orsaken till att man inte är inne på hemsidan är för att det är svårt att hitta och svårt att förstå det som står där.
- En deltagare säger att informationen skulle behöva vara mycket mer lättläst för att man ska förstå.
- En annan deltagare säger att även om man inte har dyslexi så kan det vara jobbigt med för mycket text, det är en del av diagnosen. Det är viktigt att det inte är för mycket text och att den är enkelt skriven.